

TÜRK VE KIRGIZ MEDYASINDA KADINA YÖNELİK ŞİDDETİN HABERLEŞTİRİLMESİ: “CNN TÜRK” VE “AZATTYK” HABER SİTELERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

Murat SAĞLAM*, Füsun TOPSÜMER**

Özet

Kadına yönelik şiddet, mağdurlar, aileler ve toplumlar üzerinde büyük etkisi olan bir insan hakları ihlali ve evrensel bir sorundur. Bu durum tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de toplumsal bir sorun olarak her an karşımıza çıkmaktadır. Özellikle fiziksel, cinsel ve duygusal şiddet haberleri sıklıkla medyada yer almaktadır. Bilindiği gibi medya, gündem belirleme açısından ve topluma aktardığı konularda farkındalık yaratmada büyük önem arz etmektedir. Yer verdiği haber içerik ve başlıklarıyla bireylerin düşüncelerini inşaa etmede ve var olan sorunların gündeme gelmesinde vazgeçilmez konumdadır. Şiddet ve kadına yönelik şiddet konusunda da bireyler toplum içerisinde yer alan olumsuzlukları medya sayesinde öğrenebilmekte ve farkındalıklarını geliştirebilmektedirler. Ancak günümüz toplumlarında gelişmişlik düzeyi fark etmeksizin kadınlara yönelik şiddet azalmayan ve her yerde devam eden bir olgudur. Bu çalışmada da Türkiye ve Kırgızistan haber medyasında yer alan “kadına yönelik şiddet haberleri” incelenmiştir. Çalışma nitel araştırma modelinde tasarlanmış ve nitel araştırma yöntemlerinden de içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Çalışmanın örneklemini Türkiye’de yayın yapan CNN Türk ve Kırgızistan’da yayın yapan AZATTYK medya organlarının internet sitelerinde 1 Ocak – 31 Mayıs 2021 tarihleri arasında yer alan kadına yönelik şiddet haberleri oluşturmaktadır. Çalışmanın sonucunda karşılaştırmalı olarak incelenen kadına yönelik şiddet haberlerinde en çok fiziksel şiddetinin yer aldığı ve şiddete sebep olarak ataerkil yapının gösterildiği belirlenmiştir. Kadına yönelik haberlerde en fazla; fiziksel, cinsel ve psikolojik şiddet türleri uygulandığı ve uygulayan kişilerin büyük çoğunluğunun toplum içerisinde eş/koca rolünü üstlenen erkekler olduğu belirlenmiştir. Çalışma iki farklı ülkede kadına şiddet haberleri konusunda karşılaştırma yaparak ortaya çıkardığı sonuçlar bakımından önem arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Azattyk, Cnn Türk, haber, kadın, şiddet

*Dr. Öğr. Üye., Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu, Yeni Medya Bölümü, murat4081@hotmail.com

**Prof., Ege Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü, fusun.topsumer@ege.edu.tr

REPORTING VIOLENCE AGAINST WOMEN IN TURKISH AND KYRGYZ MEDIA: AN ANALYSIS ON “CNN TÜRK” AND “AZATTYK” NEWS SITES

Murat SAĞLAM*, Füsun TOPSÜMER**

Abstract

Violence against women may be a human rights violation and a universal drawback that includes a profound impact on victims, families and communities. This example emerges as a social problem in our country as well as everywhere in the world. In particular, intimate partner violence, emotional exploitation, and kinds of violence that need sexual and physical force are often featured within the media. The media is very necessary in terms of agenda setting and raising awareness on the problems it conveys to the society. it's indispensable in constructing the thoughts of people in the news content and titles and in bringing the present issues to the agenda. In terms of violence and violence against women, people will find out about the negativities in society and improve their awareness through media tools. However, in today' societies, violence against women may be a development that doesn't decrease and continues everywhere, in spite of the amount of development. during this study, “the news of violence against women” within the journalism of Turkey and Kyrgyzstan were examined. The study was designed in the qualitative analysis model and therefore the content analysis method, one in most of the qualitative research methods, was used. The sample of the study consists of news on violence against women, that are websites of CNN Türk in Turkey and AZATTYK in Kyrgyzstan, from 1 January to 31 may 2021. As a results of the study, it absolutely was determined that the foremost physical violence was enclosed within the news of violence against women and therefore the patricentric structure that caused the violence was shown. within the news concerning women; it's been determined that physical, sexual and psychological forms of violence are applied and the majority of the perpetrators are male(s) who assume the role of husband/wife in the society. The study is vital in terms of the results it reveals by comparison the news of violence against women in two completely different countries.

Keywords: *Azattyk, Cnn Türk, news, violence, woman*

*Asst. Prof., Karamanoğlu Mehmetbey University, School of Applied Sciences, Department of New Media, murat4081@hotmail.com

**Prof., Ege University, Faculty of Communication, Department of Public Relations and Publicity, fusun.topsumer@ege.edu.tr

TÜRK VE KIRGIZ MEDYASINDA KADINA YÖNELİK ŞİDDETİN HABERLEŞTİRİLMESİ: “CNN TÜRK” VE “AZATTYK” HABER SİTELERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

GİRİŞ

Medya içerisinde barındırdığı araçları sayesinde toplumdaki bireylerin gelişmelerden haberdar olmasına ve bu gelişmelere paralel olarak tutum geliştirmelerine olanak sağlamaktadır (Topsakal ve Ferik, 2021). Günümüz gelişen uygarlığı içerisinde de toplumdaki bireylerin haberdar olmaları dijital ortama taşınmış ve dünya üzerindeki bilgi akışı dijital medya araçları sayesinde hızlanmıştır. Reuters Raporu Türkiye’de toplumun haberleri takip etmek için en çok dijital medya araçlarını kullandığı sonucunu ortaya koymaktadır. Hem geleneksel hem de yeni medya araçları toplumun haberdar olmasında önemli işlevler taşımaktadır. Bu bağlamda dijital medya ve geleneksel medya olarak da nitelendirilen kitle iletişim araçları haberdar etme işleviyle bireyler üzerinde farkındalık, bilinç ve tutumlar yaratabilmektedir (Öztunç, 2020, s.2829).

Kadın ve erkek arasındaki güç dengesizliği nedeniyle kadına yönelik şiddet, özel hayatta ortaya çıktığı için belgelendirilmesi zor olan toplumsal ve kamusal bir sorundur (Tatlılıoğlu, 2013). Kadına yönelik şiddet, ataerkil kültürün bir ürünüdür ve toplumsal cinsiyete dayalıdır (Alan-Dikmen ve Gönenç, 2020; Jakobsen, 2014). Ataerkil toplumlar, erkekleri kadınlardan daha akıllı, daha güçlü ve şiddete daha yatkın olarak görmektedir. Bu nedenle ataerkil yapının oluşturduğu kültürel sistemde kadına yönelik şiddet teşvik edilmektedir (Aslan ve Şeker, 2013). Böylece kadına yönelik şiddet, güçlü ve köklü toplumsal temelleri olan bir kısır döngüye dönüşmekte ve bununla mücadele etmek giderek zorlaşmaktadır.

Kadına yönelik şiddet gibi namus kavramı da toplumsal cinsiyete dayalıdır ve cinsiyet eşitsizliği ile cinsellik arasındaki ilişkinin bir sonucudur. Cinsiyet eşitsizliğinin yaygınlığının yüksek olduğu ve cinsel ahlaki değerlerin

güçlü olduğu ataerkil toplumlarda kadın bedeninin yönetimine verilen önemin bir sonucu olarak kadına yönelik şiddet ortaya çıkmaktadır (Tahincioğlu, 2010). Ülkemizde de kadınlar ailenin namusunu yansıtır ve "cinsel saflığı" aşiretin/ ailenin namusunu sağlamak için erkekler tarafından korunur. Namus etrafında örgütlenen cinsel ahlaka ilişkin değerler çerçevesinde, kadınların bazı hak ve özgürlükleri sınırlandırılmakta ya da tamamen yok edilmekte; hatta kadınlar namus için öldürülebilmektedirler (Alan-Dikmen ve Gönenç, 2020; Bilgili ve Vural, 2011; Tahincioğlu, 2010).

Dünya Sağlık Örgütü (WHO) tarafından 2013 yılında yayınlanan rapora göre, dünya genelinde kadınların %35'i şiddete maruz kalmaktadır. Rapor, kadına yönelik şiddetin küresel bir sağlık sorunu olduğunu ifade ederek, hayatını kaybeden kadınların yaklaşık %38'inin "cinsiyete dayalı şiddet" sonucu yakınları tarafından öldürüldüğünü ortaya koymaktadır (WHO, 2013). İlgili araştırmaların bulgularına göre toplumsal cinsiyete dayalı olarak, dünya genelindeki kadınların %30-60'ının fiziksel ve cinsel şiddete maruz kaldığı ifade edilmektedir (Ellsberg ve diğerleri, 2015: 1558). Toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin yaygın olduğu ülkemizde de kadınların %15-65'i fiziksel, psikolojik ve ekonomik nedenlerle şiddete maruz kalmaktadırlar (Alan-Dikmen ve Gönenç, 2020).

Bu gerçekler göz önüne alındığında kadın ve erkeklerin şiddet konusunda farkındalık ve tutumlarının ölçülmesinin önemli olduğu açıktır. Literatürde kadına yönelik şiddetin görülme sıklığını araştıran çok sayıda çalışma bulunmaktadır. Ancak bu çalışmaların hiçbirinde kadına yönelik şiddet temel nedenleri olan toplumsal cinsiyet, kadına yönelik algı ve namus kavramlarıyla birlikte değerlendirilmemektedir (Alan-Dikmen ve Gönenç, 2020). Bu düşünceden hareketle bu çalışma, kadına yönelik şiddet haberlerinin medyada yer alış biçimlerini karşılaştırmalı olarak ortaya koymaktadır. Çalışmada "Kırgız" ve "Türk" haber medyasında yer alan "kadınların nasıl şiddete maruz kaldıkları", "şiddetin yansıma biçimleri", "kadınların maruz kaldığı şiddet türleri" konuları üzerinde betimleme yapılmaya çalışılmıştır. Çalışmada "kadına yönelik şiddetin medya aracılığıyla nasıl verildiği" ortaya konularak akademik literatüre katkıda bulunmak amaçlanmaktadır.

1. MEDYANIN GÜNDEM BELİRLEME İŞLEVİ VE ŞİDDET

Gündem belirleme işlevi, bireyleri ve kültürleri ilgilendiren olay ve sorunlar üzerinde kitle iletişim araçlarının toplumu haberdar etmesi ve bireylerin kişisel gündeminin merkezine aktardığı olay ve sorunları konumlandırmaktadır (Işık, 2014, s. 82). Terkan (2005, s.20)'de kitlelerin dikkatini çekme, bireylerde farkındalık geliştirme, ideolojilerin ve kamunun karşılıklı olarak etkileşimde bulunması süreci olarak gündem belirlemeyi ifade etmektedir. Nisan ve Tuncel (2020) iletişim çalışmalarında bireylerin bir olaya veya olguya karşı algı yönetilmesiyle gündem yaratıldığı bu algı yaratımında ise başrolü medyanın oynadığını ileri sürmektedirler. “*Medya ne düşüneneğimizi değil, ne hakkında düşüneneğimizi söylemede başarılıdır*” sözü ile Bernard Cohen gündem belirleme işlevi üzerine farklı bir bakış sunmuştur (Atabek, 1998). Gündem belirleme konusunda araştırmacılar son dönemde medyanın bireylerin algılarını yönlendirmesi konusunda birçok tartışmaya ortam hazırlamışlardır. Bu alanda birçok farklı araştırma ortaya konulmuş ve bu çalışmaların genel çerçevesine bakıldığında medya gündeminin diğer gündemleri etkilediği sonucu ağırlık kazanmıştır (Nisan ve Tuncel, 2020).

Medyanın kültürel normları ve değerleri yansıtması nedeniyle medya tüketimi toplumda önemli roller oynasa da medyadaki şiddetle ilgili olarak medya yöneticileri medyaya yansıyan şiddetin toplumdaki şiddetin bir yansıması olduğunu ifade etmişlerdir (Gentile, 2014). Benzer şekilde medyanın sadece toplumdaki şiddeti temsil etmediğini, aynı zamanda şiddet içeren içerikler sunarak ve izleyicilere izlemenin normal ve kabul edilebilir olduğunu hissettirerek, insan davranışlarını etkileme konusunda güçlü olduğu çeşitli araştırmalarla ortaya konularak (Örneğin, Silverblatt, Miller, Smith ve Brown, 2014), bireylerin toplumsal yaşam hakkındaki düşüncelerinin nasıl değiştirildiği ortaya çıkarılmıştır. Bu konuda Berger (2012) medya toplumun bir parçasıdır ve insanların kimliklerini, ırkını, cinsiyetini ve diğer birçok konudaki tutumlarını şekillendirmede önemli roller oynamakta olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca toplumsal düzeyde medya, eğitim ve toplumsal hareketlerle birlikte

toplumsal cinsiyet rolleri anlamında kadınlara yönelik şiddet tutumlarını da şekillendirmektedir.

2. ŞİDDET VE KADINA YÖNELİK ŞİDDET

Gündem İnsanlığın ilk bilinen tarihiyle ortaya çıkmış olan şiddet olgusu çeşitli toplumsal ve bireysel öge ile birlikte karmaşık bir ilişkiler dizisi olarak karşımıza çıktığından bu olguyu tanımlamak ve ortaya koymak pek kolay olmamaktadır (Akkaş ve Uyanık, 2016). Şiddet kavramı Dünya Sağlık Örgütü (WHO, 1997) tarafından; *"fiziksel güç veya iktidarı elinde bulunduran ve gücün bilinçli olarak tehdit şeklinde bir başkasına bu gücü olumsuz şekilde uygulaması, bu uygulama sonucunda güce maruz kalan bireyde maddi/manevi yaralanma, ölüm veya sakatlık sonucu doğurması"* olarak tanımlanmaktadır. Michaud (1991, s.7) ise şiddeti; *"bir bireye baskı veya güç uygulayarak isteği dışında bir şey yaptırmak veya yapmak"* olarak tanımlamıştır. Şiddetin uygulanma şekline göre dört farklı unsuru (fiziksel, psikolojik, cinsel ve ekonomik) bulunmaktadır (Pinar ve Pinar, 2012). Bu doğrultuda şiddet kavramını tek bir açıdan değerlendirmek ve tek bir boyuta indirgemek kapsamı daraltacaktır (Türkoğlu, 2014, s.146).

Şiddet her ne kadar cinsiyet ayrımı gözetmese de birçok araştırmacı çalışmalarında şiddetin en çok kadın üzerinde uygulandığını, medya aracılığı ile gündem yapıldığını ve kadına yönelik şiddetin ön plana çıktığını ortaya koymaktadır (Garcia-Moreno, vd., 2005, s.6; Sancar, 2013, s.216; Akkaş ve Uyanık, 2016; Avcı ve Güdekli, 2018; Nisan ve Tuncel, 2020). Kadına yönelik şiddet temel hak ve özgürlüklerin ihlali olarak değerlendirilmektedir ve kadın-erkek arasındaki denk olmayan güç ilişkisinin sonucu olarak ortaya çıkan önemli bir toplumsal sorundur (Sancar, 2013, s. 216; Akkaş ve Uyanık, 2016).

Kadına yönelik gerçekleştirilen şiddetin farklı biçimleri söz konusudur (Görgün-Baran, Tuba-Sarıtaş, Şahin-Kütük, 2017). Fiziksel şiddet; tekmeleme, tokat atma, darp etme, kesici aletle yaralama-öldürme, kadın uzuvlarına zarar verme, kimyasal madde kullanma, itme, ısırma gibi olumsuz sonuçlar ortaya çıkaran bir şiddet biçimidir (Taşdemir-Afşar,2015, s.730; Yeşilbaş, 2016). Psikolojik şiddet; Kadını aşağılayıcı kelimeler sarf etmek, dalga geçmek,

yıldırma, cinsel taciz, kadının namusuna beklelik, kadını kısıtlama, depresyona itme gibi davranışları barındıran şiddet biçimidir (Özdemir, vd., 2013; Görgün-Baran, vd., 2015, s.4). Cinsel şiddet; kadına yönelik tecavüz etme, ensest ilişkilerde bulunma, kişinin rencide olmasına ve aşağılanmasına neden olmak davranışlarını barındıran şiddet biçimidir (Altınay ve Arat, 2009; Yeşilbaş, 2016). Ekonomik şiddet; kadının ekonomik bağımsızlığını engelleme, var olan maddi varlığına zorla el koyma gibi davranışları barındıran şiddet biçimidir. Bu bağlamı destekleyici olarak 2014 yılında Hacettepe Üniversitesi Nüfus Enstitüsü (HÜNNE)'nin Türkiye genelinde kadına yönelik şiddeti araştırdığı çalışmasında ülkemizde %68 oranında kadına yönelik fiziksel şiddetin var olduğu sonucunu ortaya koymuşlardır (HÜNNE, 2015).

Fiziksel, psikolojik, cinsel ve ekonomik şiddetin kadınlar üzerindeki etkileri aşağıdaki şekilde özetlenmektedir (Uluocak, vd., 2014, s.20).

- Değersiz hissetme,
- Özsaygıyı yitime,
- Korku,
- Kendini yetersiz ve beceriksiz hissetme,
- Sosyal uyum sorunu,
- Duygusal ilişkilerde zorlanma,
- Canına kıyma düşüncesi
- Strese bağlı hastalıklar
- Cinsel sorunlar
- Psikolojik sorunlar
- Güvensizlik

Ülkemizde son dönemlerde şiddet olayları hızlı bir artış eğilimine girerek olur olmaz herhangi bir sebepten ortaya çıkabilen ve gitgide büyüyen toplumsal bir sorun odağı olarak karşımızda durmaktadır (Yetişer, 2021). Türkoğlu (2014,

s.148) ise bu durumdan hareketle medyanın kadına yönelik şiddet olaylarında bir öncülük üstlendiğini öne sürmüş ve medyanın gündem belirleme işlevi ile bireylere rol model oluşturarak davranış, tutum ve algılarını değiştirebileceği güce sahip olduğunu vurgulamıştır. Bu doğrultudan hareketle ana akım medyanın ve özellikle dijital medya platformlarının kadına şiddet gibi sosyal sorunların önlenmesi ve olumlu tedbirler alınmasına yardımcı olabileceği ön görülmektedir.

3. MEDYADA KADINA YÖNELİK ŞİDDETİN SUNUMU

Her ülkeden kadınlar; etnik kökenlerine, inançlarına, sosyo-ekonomik seviyelerine, yaşlarına, eğitim düzeylerine ve dillerine bakılmaksızın şiddet tehdidi ve farklı şiddet türlerine her an maruz kalma olasılığına sahiptirler (Karaca, vd., 2017, s.140). Günümüzde de tüm medya organlarında sıklıkla karşılaştığımız kadınların şiddet görmesi ve uygulanan farklı şiddet türlerinin ataerkil kökenli olması toplumda var olan cinsiyet eşitsizliğinin açık kanıtlarından birini oluşturmaktadır (Avcı ve Güdekli, 2018). Ayrıca Connel (2016, s.162)'de cinsiyet eşitsizliğinde erkeğin çok fazla kendisini ön plana çıkarması ve karşı cinsini toplumun her noktada baskılamaya çalışmasının etkisinden bahsetmektedir. Ülkemizde ise Hacettepe Üniversitesi Nüfus Enstitüsü [HÜNNE] (2015, s. 50-53)'nün çalışmasında Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından gerçekleştirilen kadına yönelik şiddet konulu araştırmasında kadınların %36'sının eşinden fiziksel şiddet gördüğü ve bunun paralelinde boşanmış-ayrılmış kadınların ise %73'ünün eski eşleri tarafından şiddete maruz kaldıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Medyanın birçok konuda etkili olduğu gibi toplumsal cinsiyet üzerinde de bireylerin gündemi oluşturması konusunda önemli bir işleve sahiptir. Güdekli (2016)'de yaptığı çalışmasında medyanın kadınlar üzerine içeriklerini tüketicilerle buluşturma da ataerkil yapının baskısının devam ettiğini söylemektedir. Bu doğrultuda Van Zenon (1994, s.115-118)'da toplumsal realitenin sadece kadın medyası üzerine kurulmadığını, akabinde erkeklerin de kendilerini kadın olmadıkları algısı üzerinden etiketleme kaygısı güderek medyanın işlevini kullandıklarını ortaya koymuştur (Şener, Çavuşoğlu ve İrklı, 2016, s.165).

Medya kadına yönelik şiddet haberlerinin toplumsal bir sorun ve duyarlılık olmasından ötürü bireyler ile paylaşmaktan sorumludur (Avcı ve Güdekli, 2018). Ülkemiz medyasında kadına yönelik şiddet içeriklerinin; anne-eş, cinsel obje, geleneksel rol, cinsel arzu aracı, mağdur ve şiddet eyleminin odak noktası gibi etiketlerle temsil edildiği görülmektedir (Tanrıöver, 2007, s.158; Nisan ve Tuncel, 2020). Yegen (2014)'de kadına yönelik cinayet içeriklerinin medyada "yine kadın cinayeti", "yine tecavüz", "yine kadın şiddeti" gibi vurgulayıcı ve yineleyen kelimelerle sunulmasının toplumsal algıda olumsuzluğunu çağrıştırdığı niyeti taşısa da bu tekrarların kadına yönelik şiddetin olağan bir hale getirdiğini öne sürmektedir. Kadının şiddet olgusunun odak noktası olduğu medya içeriklerinde bir başka sıklıkla kullanılan "namus cinayeti" başlığı, kadına yönelik cinsel şiddetin farklı çıkarımlarına sebebiyet vermesine yol açacağı görülmektedir. "Alkollü genç kadın", "Gece geç saatte ..." gibi ifadelerinde kullanılması da kadına yönelik şiddeti hak ettiği imasına yönlendirmektedir (Çelenk, 2010: 233).

4. ÇALIŞMANIN AMACI VE YÖNTEMİ

Kadına yönelik şiddet, haber medyasında ve kamuoyunun gündeminde ara sıra ortaya çıkan ve tipik olarak bir erkeğin eşini-çocuklarını öldürmesi, tecavüz etmesi, mahremiyetle birlikte taciz gibi belirli olaylar tarafından yönlendirilen bir konudur (Easteal, Holland ve Judd, 2015: s. 103-105). Bu durum toplumsal yaşamda devam eden cinsel eşitsizlik, kültür ve ataerkil yaşamla birlikte toplumsal cinsiyet algısı hayatın her alanında kadınlara yönelik şiddetin temel nedeni gibi görünmektedir. Bu çalışmada Türkiye'de yayın hayatına devam eden "CNN TÜRK" ve Kırgızistan'da yayın hayatına devam eden "AZATTYK" haber sitelerinde kadına yönelik şiddeti içeren haberler karşılaştırmalı olarak ve nitel bir yaklaşımla incelemeye tabi tutulmuştur.

vAraştırmanın verileri 1 Ocak-31 Mayıs 2021 tarihleri arasında "CNN TÜRK" ve "AZATTYK" haber sitelerinde yer alan kadına yönelik şiddet haberleri nitel araştırma yöntemlerinden tarama ve içerik analizi yöntemleri kullanılarak toplanmıştır. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden amaçlı örnekleme yöntemiyle seçilen Kırgızistan'da yayın yapan "AZATTYK" (<https://www.azattyk.org/>) ve Türkiye'de yayın yapan "CNN TÜRK" (<https://www.cnnturk.com/>) medya

organlarının internet sitelerinde yer alan kadına yönelik şiddet haber içerikleri incelenmiştir. Yayın organlarının seçiminde Türkiye’de ve Kırgızistan’da önemli bir tıklanma ve reyting internet siteleri olan ve yaygın olarak bilinirlik durumları göz önüne alınmıştır. 1 Ocak – 31 Mayıs 2021 ayı içerisinde çalışmanın örneklemini oluşturan medya organlarında toplam 20 adet kadına şiddet içerikli haber yaptıkları tespit edilmiştir. Birçok nitel araştırmada içerik analizi yöntemiyle bulgular yorumlanmıştır. İçerik analizi; incelenen metinlerin analizinde tarafsız, sistematik ve niceliksel betimlemeye dayalı bir sistemattir. İletişim araştırmalarında sıklıkla başvurulan içerik analizi yöntemi, incelenen metin, doküman veya materyallerin çözümlenmesini ve bu çözümlene sonucunda çıkarımlar yapılmasını sağlamaktadır (Yıldırım, 2015, s. 105).

Çalışmanın araştırma sorusu: “kadına yönelik şiddet haberleri seçilen ülke medyalarında ne sıklıkla ve nasıl yer almaktadır?”.

Araştırmanın hipotezi: Kadına yönelik şiddet haberlerinin farklı ülkelerde aynı sıklıkla ve şekilde yer aldığı varsayılmaktadır.

Araştırma, 2021 yılının 1 Ocak tarihinden 31 Mayıs Tarihine kadar ‘AZATYK’ ve ‘CNN TÜRK’ sitelerinde yayınlanan kadına şiddet konusu içeren 20 haberle ve iki medya organı ile sınırlandırılmıştır.

5. BULGULAR VE YORUM

5.1. (CNN TÜRK) Yer Alan Kadına Şiddete Yönelik Bulgular

No	Tarih	Haberin Başlığı	Şiddete Maruz Kalan	Şiddetin Türü
1	18.03.2021	17 yaşındaki genç kız erkek arkadaşı tarafından öldürüldü	Sevgili	Fiziksel
2	09.05.2021	Otoyolda şiddet uyguladı	Eş	Fiziksel
3	15.04.2021	Görüntüler infial yaratmıştı. Tutuklandı	Eş	Fiziksel
4	27.03.2021	17 yaşındaki kadını karnındaki bebeğiyle öldürdü	Eski sevgili	Fiziksel
5	25.04.2021	Kız arkadaşını boğarak öldürdüğü iddia ediliyor	Sevgili	Fiziksel
6	26.02.2021	Videoyu bahane etti, eşini dövdü	Eş	Fiziksel
7	05.04.2021	Ağlayan çocuğuna aldırmadan eşini sokak ortasında dövdü	Eş	Fiziksel
8	21.02.2021	Zorla alıkoydu, acımadan vurdu	Eş	Fiziksel
9	07.05.2021	Boşanma davası açtığı eşi çocuklarını kaçırdı	Eş	Psikolojik
10	31.03.2021	Melek İpek'in 112 görevlisiyle görüşmesi dava dosyasında	Eş	Fiziksel

Tablo 1. CNN TÜRK Haberlerinde Yer Alan Ocak-Mayıs 2021 Tarihlerinde Kadına Yönelik Şiddet Haberlerinin Dağılımı

Tablo 1’de belirtildiği gibi Türkiye’de yayın yapan “CNN TÜRK” medyasında kadına yönelik şiddet haberlerinin bütününde psikolojik ve fiziksel şiddet türlerinin kadınlara uygulandığı görülmektedir. Toplam 10 haber başlığına detaylı bakıldığında haberlerin %70’inde şiddetin erkek eş tarafından uygulandığı %20’inde erkek arkadaş/sevgili tarafından uygulandığı ve %10’unda eski sevgili/eş tarafında uygulandığı tespit edilebilmektedir. Şiddet türleri içerisinde ise en fazla başvurulan türün fiziksel şiddet (dövme, yaralama, öldürme vb.) olduğu tespit edilmektedir.

5.2. Kırgız Medyasında (AZATTYK) Yer Alan Kadına Şiddete Yönelik Bulgular

No	Tarih	Haberin Başlığı	Şiddete Maruz Kalan	Şiddetin Türü
1	23.04.2021	24 yaşındaki 5 çocuğun annesi kendisini öldürdü.	Eş	Fiziksel
2	17.04.2021	'Kocam beni mezara sürükledi ve dövdü'	Eş	Fiziksel
3	28.04.2021	Seviyorum diye kaçırdı, sonra tecavüz ederek öldürdü.	Tanımadık	Cinsel
4	10.01.2021	Kıskançlıktan karısını boğarak öldürdü.	Eş	Fiziksel
5	07.01.2021	Eşinin, annesinin yanında sirke içtikten sonra öldü	Eş	Fiziksel
6	12.01.2021	40 yaşındaki kadın kocasının elinde öldü.	Eş	Fiziksel
7	23.01.2021	İssiz bir yerde genç kızı öldürdüler.	Sevgili	Fiziksel
8	10.04.2021	'Kocam tarafından şiddet gördükçe Türkiye'ye kaçtım'.	Eş	Fiziksel
9	06.04.2021	Akrabasından doğum yapan genç kız.	Akraba	Cinsel
10	30.03.2021	13 yaşındaki bir kızın tecavüzcüleri tutuklandı.	Tanımadık	Cinsel

Tablo 2. AZATTYK Haberlerinde Yer Alan Ocak-Mayıs 2021 Tarihlerinde Kadına Yönelik Şiddet Haberlerinin Dağılımı

Tablo 2'de belirtildiği gibi Kırgızistan'da yayın yapan "AZATTYK" medyasında kadına yönelik şiddet haberlerinin çoğunda fiziksel ve cinsel şiddet türüne maruz kalındığı belirtilmiştir. Toplam 10 haber başlığı içerisinde %60 oranında şiddetin eş tarafından, %20 oranında erkek arkadaş/sevgili tarafından, %10 oranında tanınmayan bireyler tarafından ve %10 oranında ise akraba tarafından uygulandığı tespit edilmiştir. Bazı haber başlıklarında kurum ve kişi adlarının ön plana çıkarıldığı görülmektedir. Ayrıca kadına yönelik şiddet içeren haberlerin sitenin ilk sayfalarından verilmediği görülmektedir. Bu durum bu tür haberlerin medyada geri plana atıldığını göstermektedir.

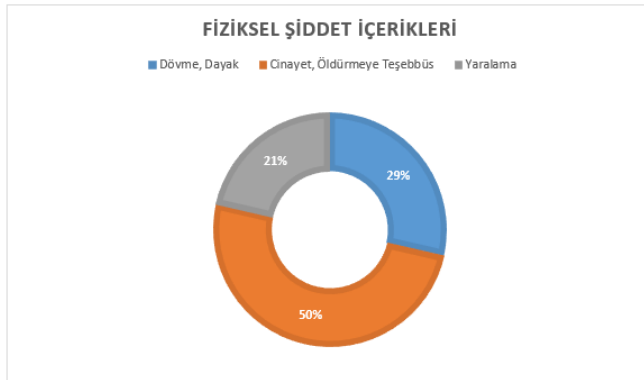
5.3. CNN TÜRK ve AZATTYK Medyasında Yer Alan Haberlerin Şiddet Türüne Göre Bulguları

Şiddet Türleri	CNN TÜRK	AZATTYK	Toplam	Oran (%)
Fiziksel şiddet	9	7	16	<u>% 80</u>
Cinsel şiddet	0	3	3	<u>% 15</u>
Psikolojik şiddet	1	0	1	<u>% 5</u>
Toplam	10	10	20	%100

Tablo 3. CNN TÜRK ve AZATTYK Medyasında Kadına Şiddet Haberlerinin Şiddet Türlerine Göre Dağılımı

Tablo 3 incelediğinde hem Türk hem de Kırgız medyasında kadına yönelik şiddet haberlerinin %80 gibi büyük çoğunluğunun fiziksel şiddet içerikli olduğu tespit edilmektedir. Fiziksel şiddeti sırasıyla %15 cinsel ve %5 psikolojik şiddet türü takip etmektedir. Haberlerin içeriklerinde ise şiddet uygulamasına maruz kalan insanlar, kullanılan araçlar, şiddetin uygulandığı konum/mekân gibi detaylar hakkında bilgi verilmiştir. Buradan hareketle kadına yönelik şiddet ülkeler arasında farklılık göstermemekte, hatta şiddet türü bakımından büyük benzerlikler gösterdiği sonucuna ulaşmak mümkündür.

5.3. Kırgız ve Türk Medyasında Kadına Yönelik Fiziksel Şiddetin İçeriğine Yönelik Bulgular

Şekil 1. CNN TÜRK ve AZATTYK Medyasında Kadına Yönelik Uygulanan Fiziksel Şiddetin Haber İçeriklerine Göre Dağılımı

Kadına yönelik şiddeti incelemek için farklı kültürel ortamlarda ve ülkelerde kadına yönelik çeşitli şiddet türlerinin nasıl olduğu hakkında daha geniş bilgi gereklidir (Ruangnapakul, Yusof ve Hamid, 2018). Kadınların maruz kaldığı şiddeti anlamak için farklı kültürlerde ve ülkelerde kadınlara yönelik şiddet biçimlerinin derinlemesine araştırılması gerekmektedir. Bundan dolayı, bu çalışmada Türkiye’de ve Kırgızistan’da kadınların maruz kaldığı şiddetin çeşitleri ve medyaya yansımaları analiz edilmiş ve tanımlanmıştır. Çünkü Türkiye’de ve Kırgızistan’da kadınlara yönelik şiddetin yüksek olduğu çeşitli araştırmalarla ortaya konulmuştur (OECD, 2019).

Dünyada kadınlar, erkeklere oranla daha fazla şiddete maruz kalmaktadırlar. Statistics Canada (2019) verilerine göre toplumda kadınlara yönelik şiddet aile içi şiddetin %79’unu oluşturmaktadır. Bu bağlamda kadınlar erkeklere oranla daha fazla mağduriyet, aile içi şiddet, yaralanma ve ölüm riski yaşamaktadır (Black, 2011). Daha da ilerisi aile içi şiddet tırmandığında durum aile içi cinayet, eş veya aile üyelerinin ölümüyle sonuçlanabilmektedir. Bu bağlamda bu çalışmanın verileri de bu durumu desteklemekte olup kadına yönelik uygulanan şiddet türleri incelendiğinde 1 Ocak-31 Mayıs 2021 tarihleri arasında ilgili medya kuruluşlarının web sitelerinde yer alan haber içeriklerinde en fazla cinayet/cinayete teşebbüs olarak maruz kalındığı görülmektedir. Daha sonra ise şekil 1’de de görüldüğü üzere dövme/dayak ve yaralamaya ilişkin haber içerikleri takip etmektedir.

YORUM

Medya’nın toplum ve bireyler üzerindeki gündem belirleme işlevi tartışılmaz olarak ön plandadır. Medya toplumu bilgilendirme, toplumsal konulara karşı bilinçlendirme ve gerçeği dürüst bir biçimde inşaa etme konum ve misyonuna sahiptir. Ancak bu durum bazen kar amacı gütmekte olan medyanın işlevlerinin esnetilmesine hatta yer yer ihlal edilmesine neden olmaktadır. Bu nedenle toplum üzerinde büyük bir güce sahip olan medya ve medya bilgilerini aktaran haberlerin ciddi birer sorumluluk taşıdığı göz ardı edilemez. Bu çalışmada 2021 yılının 1 Ocak 2021 ve 31 Mayıs 2021 tarihleri arasında Kırgızistan’daki “Azattyk” ve Türkiye’deki “CNN Türk” haber sitelerinde

yer alan kadına yönelik şiddet haberleri incelenmiştir.

Çalışmada incelenen haberlerdeki şiddet unsuru ele alınarak, kadına yönelik şiddetin türleri, nedenleri, uygulayan kişilerin bilgileri ve diğer kaynaklar baz alınmıştır. Bu bağlamda kadına yönelik uygulanan şiddet içerikli haberlere “CNN Türk” sitesi “Azattyk” haber medyası hemen hemen gündemine eşit şekilde haberleri taşımaktadır. Yayınlanan haberlerin içeriklerine baktığımızda kadına yönelik uygulanan şiddet türlerinden fiziksel ve cinsel şiddetin daha sık uygulandığı tespit edilmiştir.

Çalışma sonucunun işaret ettiği gibi Kırgızistan’da ve Türkiye’de kadına şiddet olaylarının hemen hemen bütünü erkek hegemonyası tarafından uygulanmaktadır. Buna paralel olarak bu erkek hegemonyasının altında toplumda eş/koca rollerini üstlenen erkeklerin kadına yönelik şiddeti daha çok yansıttığı görülmektedir. Bunun yanında ele alınan “Azattyk” sitesi kadına yönelik şiddet içerikli kısa, güncel olaylarla ilgili haberlerle sınırlanırken, “CNN Türk” sitesinin içerikleri mağdurun kendisinin anlattığı tematik konulu haberlerle, daha net, video-fotoğraflar kullanılarak daha çok ön plana çıkardığı haber başlıklarında belirlenmektedir.

Haber başlık ve içeriklerindeki şiddet olaylarına bakarak, kadına yönelik şiddetin ekonomik, sosyal sınıf, toplumsal, eğitimsel, kültürel boyutundan kaynaklanmadığı görülmektedir. Her iki ülkede de yer alan kadına şiddet konuları hemen hemen aynı içeriklere sahip ve şiddet türü olarak benzerlik göstermektedir. Yapılan araştırmanın bulgu ve sonuçları bağlamında kadına yönelik şiddet konusunda toplumsal farkındalık ve bilinç yaratmada kat edilmesi gereken uzun bir süreç olduğunu ve medyaya ciddi görevler düştüğünü söyleyebiliriz.

Kaynakça

Akkaş, İ. ve Uyanık, Z. (2016). “Kadına Yönelik Şiddet”. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 6(1), 32-42

Alan-Dikmen, H. and Gönenç, İ. M. (2020). "The Relationship Between Domestic Violence and The Attitudes of Women Towards Honor, Gender Roles, and Wife-Beating in Turkey", *Archives of Psychiatric Nursing*, 5(34), 421-426.

Altınay, A. G. ve Arat, Y. (2009). "Violence Against Women in Turkey: A Nationwide Survey". Punto.

Altıntaş, M. (2017). İnternet Medyası ve Şiddet: İnternette Sunulan Şiddet Haberlerinin Toplum Üzerindeki Etkisi. *Erciyes İletişim Dergisi*, 5(1), 182-192.

Aslan, M. ve Şeker, S. (2013). "Aile İçi Şiddetin Bir Boyutu Olarak Kadına Yönelik Şiddet: Toplumsal Algı ve Tutumlar". *Nişantaşı Üniversitesi Journal of Social Sciences*, 1(1), 171-193.

Atabek, N. (1998). "Gündem Belirleme Yaklaşımı". *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Hakemli Dergisi*, (7), 155-174.

Avcı, F. ve Güdekli, İ. (2018). "Toplumsal Cinsiyet ve Medya İlişkisi: Yazılı Basında Kadına Şiddet ve Kadın Cinayetleri Haberleri Üzerine Bir Analiz". *Uluslararası Kültürel ve Sosyal Araştırmalar Dergisi (UKSAD)*, 4(2), 475-506.

Berger, A. A. (2012). *Media and Society: A Critical Perspective*, Rowman and Littlefield Publishers, Lanham, San Francisco State University.

Bilgili, N. ve Vural, G. (2011). "Kadına Yönelik Şiddetin En Ağır Biçimi: Namus Cinayetleri". *Journal of Anatolia Nursing and Health Sciences*, 14(1), 66-72.

Black, M. C. (2011). "Intimate Partner Violence and Adverse Health Consequences: Implications for Clinicians". *American Journal of Lifestyle Medicine*, 5(5), 428-439.

Connell, R. W. (2016). *Toplumsal Cinsiyet ve İktidar* (2. Baskı). (Çev. C. Soydemir) İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Çelenk, S. (2010). Kadınların Medyada Temsili ve Etik Sorunlar. Bülent Çaplı ve Hakan Tuncel (Ed.), *Televizyon Haberciliğinde Etik*. (s.229-236). Ankara: AU İLEF.

Ellsberg, M., Arango, D., Morton-Mathew, G. Floriza, K., Sweinung, C. M. and Watts, C. (2015). "Prevention of Violence Against Women and Girls: What Does The Evidence Say?". *Lancet*, 385(9977), 1555-1566.

Erdoğan, İ. (2011). "Gündem Koyma ve Saptama Yaklaşımında Bir Araştırma Geleneği ve Tasarımı Olarak Çerçeveleme". *Erciyes İletişim Dergisi*, 2(1), 48-62.

Garcia-Moreno, C., Jansen, H. A. F. M., Ellsberg, M., Heise, L. and Watts, C. (2005). "Multi-Country Study on Women's Health and Domestic Violence Against Women". Geneva: WHO World Health Organization, 204, 118.

Gentile, D. A. (Ed). (2003). *Media Violence and Children: A Complete Guide for Parents and Professionals*, Praeger Publishers/Greenwood Publishing Group.

Görgün Baran, A, Tuba Sarıtaş, C. ve Şahin Kütük, B. (2017). "Analysis of News on Violence Against Women in Media in Terms of Content and Presentation: beyazgazete.com case". *Istanbul Journal of Sociological Studies*, (55), 107-132.

Güdekli, A. (2016). *Küresel Erkek(lik) ve Medya*. Konya: Literatürk Academia.

HÜNNE Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etüdüleri Enstitüsü (2015), *Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması*, Ankara.

Işık, M. (2014). *Kitle İletişim Teorilerine Giriş*, Konya: Eğitim Yayınevi.

Jakobsen, H. (2014). "What's Gendered About Gender-Based Violence? An Empirically Grounded Theoretical Exploration from Tanzania", *Gender and Society*, 28(4), 537-561.

Karaca, S., Ünsal Barlas, G., Öngün, E., Can Öz, Y., ve Korkmaz, G. (2017). "Gazetelerde Bulunan Kadına Yönelik Şiddet Haberlerinin İncelenmesi", *JAREN/ Hemşirelik Akademik Araştırma Dergisi*, 3(3), 137-144.

McCombs, M. E. and Shaw, D. L. (1972). "The Agenda-Setting Function of Mass Media". *Public Opinion Quarterly*, 36(2), 176-187.

Michaud, Yves (1991). *Şiddet*. (Çev. Cem Muhtaroğlu). İstanbul: İletişim Yayınları.

Nisan, F, Tuncel, I. (2020). "Kadına Şiddetin Haberlerde Sunumu: Emine Bulut Örneği". *Uluslararası Kültürel ve Sosyal Araştırmalar Dergisi (UKSAD)*, 6(1), 104-123.

OECD, (2019). Kadına Karşı Şiddet Raporu, <https://kronos34.news/tr/kadina-siddet-en-cok-hangi-ulkelerde-turkiye-oecd-ulkeleri-arasinda-zirvede/>, (Erişim Tarihi: 15.08.2021).

Özdemir, S., Tosun, B., Bebiş, H. ve Yavaş, A. (2013). "Hemşire Kaleminden Mobbing: İşyerinde Psikolojik Saldırı". *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 12(2), 183-192.

Öztunç, M. (2020). "İnternet Haberciliğinde Koronavirüs Salgınının Sunum Biçimi". *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 9(3), 2825-2840

Pınar, T. ve Pınar, G. (2012). "Sağlık Çalışanları ve İşyerinde Şiddet". *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 12(3), 315-326.

Reuters Institute Digital News Report (2020). https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/sites/default/files/202006/DNR_2020_FIAL (Erişim Tarihi: 24.03.2021).

Ruangnapakul, N. Yusof, N. and Hamid, N. A. (2018). "Perspectives on Violence Against Women in Thai Film: The Eternity", *Kasetsart Journal of Social Sciences*, 39, 509-517.

Sancar, S. (2013). *Erkeklik: İmkansız İktidar* (3. Baskı). İstanbul: Metis.

Silverblatt, A. Miller, D. C. Smith, J. Brown, N. (2014). *Media Literacy: Keys to Interpreting Media Messages*, Praeger, Santa Barbara, Oxford, England.

Statistics Canada, (2019). Family Violence in Canada: A Statistical Profile, Retrieved From: <https://www150.statcan.gc.ca/n1/pub/85-002-x/2021001/article/00001-eng.htm>, (Erişim Tarihi: 15.08.2021).

Şener, G., Çavuşoğlu, Ç. ve Irklı, H. İ. (2016). Medya ve Toplumsal Cinsiyet. F. Saygılıgil (Ed.). *Toplumsal Cinsiyet Tartışmaları* (s. 166-183). Ankara: Dipnot

Tahincioğlu, N.Y. (2010). “Namusun ve Namus Cinayetlerinin Cinsiyet Eşitsizliği Bağlamında Analizi”, *Kültür ve İletişim*, 13(2), 131-158.

Tanrıöver, H. U. (2007). Medyada Kadınların Temsil Biçimleri ve Kadın Hakları İhlalleri. Sevda Alankuş (Ed.). *Kadın Odaklı Habercilik*, İstanbul: IPS İletişim Vakfı Yayınları.

Taşdemir-Afşar, S. (2015), Türkiye’de Şiddetin “Kadın Yüzü”, *Sosyoloji Konferansları*, No: 52, s.715-753.

Tatlılıoğlu, K. (2013). “Türkiye’de Aile İçi Kadına Karşı Şiddetin Psiko-Sosyal ve Kültürel Dinamiklerin Değerlendirilmesi”, *Nişantaşı University Journal of Social Sciences*, 1(1), 109-128.

Terkan, B. (2005). *Türkiye’de Basın ve Siyaset İlişkisi: Basın Gündemi ve Siyasal Gündemin Karşılaştırılmasına Yönelik Bir Gündem Belirleme Çalışması*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Konya.

Topsakal, T. ve Ferik, F. (2021). “Haber Sitelerinin Covid-19 Aşlarına Yönelik Yaklaşımı ve Haber İçeriklerinin Değerlendirilmesi”. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 0(35), 370-386.

Türkoğlu, S. (2014). “Kadına Yönelik Şiddeti Özendiren Diziler Üzerine Etki Araştırması”. *Atatürk İletişim Dergisi*, 7, 143-160.

Uluocak Ş., Gökulu G., Bilir O., Karacık N. E. ve Özbay D. (2014). “*Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği ve Kadına Yönelik Şiddet*”, Edirne: Paradigma Akademi.

Van Zenon, L. (1994), *Feminist Media Studies*, London-Thousand Oaks-New Delhi: Sage Pub.

World Health Organization WHO (1997). <https://www.who.int/gender/violence/v4.pdf>. (Erişim Tarihi: 10.03.2021).

World Health Organization (WHO, (2013). "Global and regional estimates of violence against women: prevalence and health effects of intimate partner violence and non-partner violence sexual violence," <http://www.who.int/reproductivehealth/publications/violence/9789241564625/en/index.html>, (Erişim Tarihi: 14. 08. 2021).

Yaylagül, L. (2010). *Kitle İletişim Kuramları*, (3. Baskı). Ankara: Dipnot Yayınları.

Yegen, C. (2014). "İnternet Haberciliğinde Kadın Cinayeti Haberlerinin Sunumu: Posta Gazetesi Örneği". *The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication (TOJDAC)*, 15-28.

Yeşilbaş, (2016). "Sağlıkta Şiddete Genel Bakış". *Sağlık ve Hemşirelik Yönetim Dergisi*, 1(3),44-54.

Yetişer, B. (2021). "Türkiye'de Kadına Yönelik Şiddet Konusunu İçeren Medya Yayınlarının İçerik Analizi ile İncelenmesi". *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 18(39), 60-97.

Yıldırım, B. (2015). *İletişim Araştırmalarında Yöntemler*. Konya: Literatürk Yayınları.